

Muzeum Papiernictwa
w Dusznikach-Zdroju

Na zdrowie!

historia podkładek pod piwo

ALKOHOL
SZKODZI
ZDROWIU

Na zdrowie!

historia podkładek pod piwo

Muzeum Papiernictwa
w Dusznikach-Zdroju

**DOLNY
ŚLĄSK**

INSTYTUCJA KULTURY
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
DOLNOŚLĄSKIEGO

informator wystawy *Na zdrowie! Historia podkładek pod piwo*

Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju

15 listopada 2024 – 2 marca 2025

kuratorka wystawy, autorka tekstów: Aleksandra Reszkowska-Romach

projekt i skład informatora: Krzysztof Jankowski

ISBN 978-83-60990-80-3

3

Papier przez wieki wykorzystywano głównie do pisania i drukowania. W drugiej połowie XIX w. dzięki zastosowaniu w papiernictwie ścieru drzewnego, wyroby papiernicze zaczęły się szybko upowszechniać. Ścier służył do produkcji papieru gazetowego, drukowego oraz tektur. Z tektur wytwarzano m.in. okładki, opakowania, walizki oraz... podstawki pod szklanki z napojami.

Podstawą do organizacji wystawy „Na zdrowie! Historia podkładek pod piwo” są zgromadzone w Muzeum Papiernictwa obiekty związane z jednym z najciekawszych zakładów branży papierniczej na Dolnym Śląsku – fabryką tektury w Pilchowicach koło Wlenia. Posiadamy wykorzystywaną tam maszynę do rozdrabniania drewna na ścier, wzorniki produktów oraz dużą kolekcję matryc do drukowania podkładek pod szklanki. Mam nadzieję, że ekspozycja zachęci do odwiedzenia naszego Muzeum nie tylko miłośników historii techniki, ale również kolekcjonerów ze środowiska birofilów.

DR HAB. MACIEJ SZYMCZYK

DYREKTOR MUZEUM PAPIERNICTWA

Podstawki pod napoje na pierwszy rzut oka mogą wydawać się zbędnym gadżetem, jednak pełnią one istotną funkcję w życiu codziennym. Aby zrozumieć ich rolę, należy przyjrzeć się zarówno fizycznym, jak i chemicznym zjawiskom zachodzącym podczas stawiania szklanki z zimnym napojem, takim jak na przykład piwo, na powierzchni mebla.

Kiedy zimny napój zostaje postawiony na stole, zaczyna działać zjawisko kondensacji. Powietrze wokół napoju jest pełne pary wodnej, która osadza się na powierzchni szklanki. Woda, która powstaje w czasie tego procesu zaczyna ściekać na blat, co tworzy nieestetyczne plamy. Ponadto wskutek długiej ekspozycji na wodę na meblach mogą pojawić się trwałe uszkodzenia. Szczególnie podatne są na nie powierzchnie drewniane – pod wpływem wilgoci zaczynają się powoli odkształcać, a lakier może się odbarwić, tworząc trudne do usunięcia ślady.

Podstawki działają jako bariera ochronna, która zapobiega bezpośredniemu kontaktowi zimnej szklanki lub kufła z meblem. Dzięki nim krople wody z kondensacji zatrzymują się na podstawce, a nie na blacie. To prosty sposób na zachowanie estetyki mebli na dłużej, co ma ogromne

4

znaczenie w gastronomii.

Oprócz zastosowania praktycznego, podstawki mają także walory estetyczne. Mogą stanowić element dekoracyjny, dopasowany do stylu wnętrza, a ich obecność zmniejsza ryzyko przypadkowego przewrócenia szklanki. To prosty, ale efektywny sposób na utrzymanie porządku i estetyki. Dodatkowo, szklanki i kufle mogą być przykryte taką podkładką, co zapobiega wpadaniu owadów do napoju.

Podstawki, choć niepozorne, są niezbędnym elementem codziennego życia. Chronią meble przed wilgocią i ciepłem, co w dłuższej perspektywie przekłada się na ich dłuższą trwałość i estetykę. Tak niewielka inwestycja pozwala uniknąć kosztownych napraw czy wymiany mebli.

5

*Czy
warto
używać
podstawek
pod
napoje?*

Robert Ludwig Sputh (ur. 18 czerwca 1843 r. w Dreźnie, zm. 27 lutego 1913 r. tamże) był niemieckim przedsiębiorcą i wynalazcą, którego nazwisko kojarzone jest z jednym z najbardziej powszechnych i codziennych przedmiotów – podkładką pod piwo. W 1892 r. opatentował on proces produkcji podkładek wykonanych ze ścieru drzewnego lub włókien celulozowych, co znacząco wpłynęło na sposób, w jaki dziś chronimy stoły w barach i restauracjach.

7 Sputh pochodził z rodziny kupieckiej, a po ukończeniu szkoły zdobył uprawnienia do wykonywania zawodu kupca. Po przeprowadzce do Lipska w 1870 r. i zdobyciu doświadczenia w przemyśle papierniczym, w 1872 r. objął stanowisko dyrektora papierni Seifersdorf

*Robert
Sputh*

koło Drezna. W późniejszych latach kierował także papiernią w Sebnitz. Jego kariera nabrała tempa, gdy w 1882 r. założył fabrykę ścieru drzewnego w Mitteldorf, wykorzystując lokalne zasoby wodne i transport kolejowy.

Choć fabryka była znaczącym sukcesem, kryzys w przemyśle celulozowym zmusił Sputha do poszukiwania nowych zastosowań dla ścieru drzewnego. Ich efektem była innowacja w postaci podkładek pod piwo. Zastosowanie ścieru drzewnego pozwoliło na wytwarzanie tanich, chłonnych i jednorazowych podstawek, które szybko zyskały popularność w lokalach gastronomicznych. Wcześniej stosowane metalowe lub ceramiczne tacki nie spełniały swojej roli równie skutecznie, nie absorbując płynów.

9

Wynalazek Sputha zrewolucjonizował branżę gastronomiczną, a podkładki do piwa, znane dziś w różnych formach, są używane na całym świecie. Dzięki swojemu wkładowi w rozwój codziennych przedmiotów, Robert Sputh pozostaje istotną postacią w historii innowacji przemysłowych XIX i XX w.

Ścier drzewny to produkt pozyskiwany z drewna uzyskiwany poprzez jego mechaniczne rozdrabnianie. Historia produkcji ścieru sięga XIX w., kiedy to w 1843 r. niemiecki wynalazca Friedrich Gottlob Keller opracował pierwszą maszynę do wytwarzania masy drzewnej. Wynalazek ten zrewolucjonizował przemysł papierniczy, umożliwiając

HBRINKMAN | FREEMAGES.COM

10

11

masową produkcję taniego papieru, który szybko zastąpił droższy papier produkowany ze szmat.

W XIX i XX w. ścier drzewny stał się podstawowym surowcem w produkcji papieru gazetowego i tektury. Rozwój prasy drukowanej i wzrost zapotrzebowania na tani papier sprawiły, że ścier drzewny odegrał kluczową rolę w rozwoju globalnej komunikacji i edukacji. W Polsce technologia ta zaczęła się rozwijać na początku XX w., a ścier drzewny był szeroko stosowany w produkcji papieru dla prasy, wydawnictw książkowych oraz podstawek pod napoje.

Poza przemysłem papierniczym, ścier drzewny znajdował zastosowanie w produkcji płyt wiórowych, materiałów budowlanych, a także w rolnictwie jako ściółka.

**Ścier
drzewny
i jego
zastosowanie**

Zbiory Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju, sygn. MD 207/1T

Birofilistyka to kolekcjonowanie przedmiotów związanych z piwem, takich jak etykiety, kapsle, akcesoria piwowskie, czy podkładki pod piwo. Jest zjawiskiem z pogranicza socjologii i antropologii, które zyskuje na znaczeniu w kontekście kultury materialnej. Praktyka ta, choć może wydawać się niszowa, stanowi istotny element kultury konsumpcyjnej i tożsamości jednostek.

¹³ Kolekcjonowanie przedmiotów towarzyszy ludzkości od wieków, a birofilistyka jest współczesną formą tej praktyki, ukierunkowaną na przedmioty związane z kulturą piwną. Z perspektywy interakcjonizmu symbolicznego (Blumer, 1969), kolekcjonerzy nie tylko gromadzą przedmioty, ale także przypisują im osobiste i społeczne znaczenia, nadając sens swojej pasji w interakcji

*Biro-
filistyka*

z innymi. Niektórzy biofile zauważają, że ich hobby często spotyka się z niezrozumieniem: „Ludzie reagują różnie. Dla osób z zewnątrz jest to zwykle śmieszne”. Tymczasem, dla kolekcjonerów, te przedmioty mają głęboką wartość emocjonalną, wynikającą ze wspomnień i sentymentu. Wartość artefaktów piwnych nie zależy wyłącznie od ich rzadkości czy estetyki, ale także od wysiłku włożonego w ich zdobycie. Teoria kosztów energetycznych (Becker, 1962) zakłada, że im więcej zasobów, takich jak czas i pieniądze, kolekcjoner poświęca na zdobycie przedmiotu, tym bardziej cenny się on staje. Krzysztof, doświadczony biofil, podkreśla, że jego kolekcja wymagała dużego

14

Etykieta piwa
z nieistniejącego
już browaru
w Radkowie
(źródło:
myvimu.com,
użytkownik
Etykiety piwne,
monety,
banknoty)

zaangażowania: „Spędziliśmy cały dzień w gorącym lipcu, przeszukując strych browaru, ale zdobyte butelki mam do tej pory”. Taki wysiłek dodaje przedmiotom wyjątkowego znaczenia, które wykracza poza ich wartość rynkową.

Kolekcjonerstwo, w tym birofilistyka, pełni również funkcję indywidualizacyjną. Zgodnie z teorią Russella W. Belka (1995), kolekcjonerzy tworzą swoją tożsamość poprzez zbiory, które odzwierciedlają ich wartości i osobowość. Organizacja kolekcji, jak mówi Krzysztof, musi być „logiczna i poukładana”, co wskazuje na potrzebę nadawania sensu otaczającej rzeczywistości poprzez systematyczne gromadzenie i porządkowanie przedmiotów. Birofilistyka nie jest jedynie formą indywidualnej aktywności, lecz tworzy także przestrzeń do budowania wspólnoty. Kolekcjonerzy spotykają się na giełdach, wymieniają eksponaty i dzielą się doświadczeniami, co wzmacnia więzi społeczne. Wspólnotowy charakter tego hobby został osłabiony przez pandemię COVID-19, która zmusiła wielu biofilów do przeniesienia swojej aktywności do przestrzeni wirtualnej, zmieniając dynamikę interakcji między kolekcjonerami.

15

Tegestologia, czyli kolekcjonowanie podstawek piwnych, jest jedną z mniej znanych, ale fascynujących dziedzin birofilistyki. Tegestolodzy, czyli osoby zajmujące się zbieraniem tych przedmiotów, tworzą społeczności o globalnym zasięgu, wymieniając się swoimi zbiorami i doświadczeniami. Kolekcjonowanie podstawek piwnych, oprócz aspektów czysto hobbystycznych, niesie ze sobą istotne znaczenie kulturowe, a także odgrywa rolę w popularyzowaniu historii piwowarstwa i marketingu browarnego. Historia podstawek piwnych rozpoczyna się dopiero pod koniec XIX w. Początkowo podstawki te były proste i praktyczne, lecz z czasem stały się nośnikiem reklamy browarów, co znacząco zwiększyło ich atrakcyjność kolekcjonerską.

17

Tegestologia

W Polsce pierwsze podstawki pojawiły się na początku XX w., a do popularyzacji kolekcjonerstwa przyczynił się dynamiczny rozwój rynku browarnego w późniejszych dekadach.

Kolekcjonowanie podstawek w Polsce zyskało na popularności po r. 2000, kiedy na giełdach birofilistycznych coraz częściej pojawiały się nowe serie podstawek, w tym te o unikalnych wzorach i limitowanych edycjach. Polscy tegestolodzy zaczęli tworzyć własne społeczności, dzieląc się pasją do podstawek nie tylko w kraju, ale także z kolekcjonerami za granicą.

- 19 Kolekcjonerzy podstawek często skupiają się na specyficznych motywach, regionach lub browarach. Podstawki mają dla nich zarówno wartość estetyczną, jak i historyczną, odzwierciedlając rozwój technologii produkcji piwa oraz strategii marketingowych browarów. Dzięki internetowi kolekcjonerzy mogą łatwo wymieniać się swoimi zbiorami, a fora i aukcje online pozwalają na poszerzanie kolekcji i zdobywanie rzadkich egzemplarzy.

Jednym z głównych problemów, przed którymi stają tege-
gestolodzy, jest autentyczność podstawek. Pojawienie
się fałszywych lub nieautoryzowanych wydań, które
nie są oficjalnie produkowane przez browary, stwarza
dylematy w ocenie ich wartości. Kolejnym wyzwaniem
jest zarządzanie dużymi zbiorami oraz ich katalogowa-
nie, co staje się coraz trudniejsze przy rosnącej liczbie
dostępnych podstawek.

Tegestologia, choć niszowa, ma ważne znaczenie
kulturowe i historyczne. Kolekcjonowanie podstawek
piwnych umożliwia nie tylko zgłębianie tradycji piwo-
warskich, ale także nawiązywanie międzynarodowych
kontaktów. Współczesne technologie wspierają rozwój
tego hobby, choć jednocześnie stawiają przed kolekcjo-
nerami nowe wyzwania.

21

Produkcja podstawek pod piwo (niem. „bierdeckel”, ang. „coasters”) jest wieloetapowym procesem, który obejmuje kilka kluczowych etapów. **Pozyskiwanie surowców.** Do produkcji podstawek zazwyczaj używa się masy celulozowej pochodzącej z drewna. Preferowane są miękkie gatunki drzew, takie jak sosna. Celuloza jest wybierana ze względu na swoje właściwości absorpcyjne.

23 **Formowanie masy.** Celuloza wymieszana z wodą jest przetwarzana w tzw. pulperze (inaczej rozwłókniaczu), gdzie zostaje rozdrobniona do postaci płynnej masy (pulpy). Często używane są też materiały papiernicze z recyklingu, a podstawki są biodegradowalne, co zwiększa ekologiczność produkcji.

Prasowanie i formowanie. Masa celulozowa jest wylewana do spe-

Produkcja podstawek

25

cyjnych form, nadając podkładkom odpowiedni kształt i grubość. Proces przypomina wytwarzanie papieru, ale w przypadku podkładek ważna jest grubość (około 1-2 mm), która zwiększa absorpcję wilgoci.

Suszenie. Masa po uformowaniu jest suszona, aby usunąć wilgoć i nadać podkładkom odpowiednią sztywność. Podkładki są prasowane i suszone w wysokich temperaturach, aby uzyskać odpowiednią wytrzymałość.

Drukowanie. Na tym etapie drukuje się na nich logo, reklamy, lub inne projekty graficzne. Używa się do tego różnych technik druku, takich jak offset czy sitodruk, w zależności od potrzeb klienta i rodzaju nadruku.

Wycinanie i kontrola jakości. Gotowe podkładki są wycinane do ostatecznego kształtu. Najczęściej są okrągłe, ale mogą być również kwadratowe lub mieć bardziej unikalne formy. Następnie są poddawane kontroli jakości, gdzie sprawdza się je pod kątem wytrzymałości, chłonności oraz jakości nadruku.

Pakowanie. Ostatnim procesem jest pakowanie gotowych podstawek i wysyłanie ich do klientów, którzy mogą być np. producentami piwa, barami, restauracjami lub firmami marketingowymi.

Grafika przedstawiająca fabrykę tektury w Pilchowicach, zbiory Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju, sygn. MD 207/2 T

27

Jednym z największych i najbardziej znanych producentów podstawek piwnych w regionie śląskim była fabryka „Marienthal” (Holzstoff-und Pappenfabrik „Marienthal”), założona przez Paula Grimma.

Grimm, pochodzący z saksońskiej rodziny papierników, w 1889 r. zakupił nadbrzański młyn, który już wcześniej służył do obróbki drewna. Fabryka została nazwana „Marienthal” od dzielnicy, w której się znajdowała. Początkowo produkowano tam ścier drzewny i tekturę litą, co stanowiło podstawę działalności zakładu. Mimo powodzi w 1897 r., która przyniosła duże straty, zakład nie tylko przetrwał, ale z czasem się rozwinął. Inwestycje i modernizacje pozwoliły na znaczną rozbudowę fabryki, co umożliwiło poszerzenie oferty

*Fabryka
tektury
w Pilchowicach*

produkcyjnej. Przełomowym momentem dla firmy była decyzja o rozpoczęciu produkcji podstawek pod kufle z piwem w 1906 r. W 1913 r. zakupiono maszyny do ich zadruku, jednak z powodu wybuchu I wojny światowej produkcję zadrukowanych podstawek rozpoczęto dopiero w 1919 r. Kolejne innowacje to m.in. podstawki pod dzbanki na kawę (od 1930 r.) oraz słynne „Original Mucki-Fliegenteller” – talerzyki z trutką na muchy, produkowane od 1933 r.

Firma „Marienthal” dbała o warunki pracy oraz środowisko naturalne, co w tamtym okresie było raczej rzadkością. Kiedy zakład powstał, zatrudniał około 30 pracowników, a 50 lat później ich liczba wzrosła do około 210 osób. Paul Grimm, oprócz zarządzania fabryką, aktywnie wspierał lokalną społeczność w Pilchowicach, fundując m.in. dzwon do kościoła w 1922 r. Niestety, nie dożył jego poświęcenia – zmarł w maju tego samego roku. Po śmierci Paula Grimma fabryka pozostała w rękach jego spadkobierców, a produkcja podstawek pod kufle

29

Ścierak czteroprasowy firmy Voith, 1919 r., używany w Fabryce Tektury w Pilchowicach. Zbiory Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju, sygn. MD 328 T

była kontynuowana także po II wojnie światowej. W latach 50. XX w. produkowano je pod marką „Marienthaler” w Niemczech Zachodnich.

Zakład przechodził różne transformacje, a od 2002 r. działał pod nazwą BEMA, Fabryka Tektury w Pilchowicach. Produkcja tektury litej odgrywała kluczową rolę, a fabryka dostarczała swoje produkty głównie dla przemysłu meblarskiego. W 2023 r. zawiesiła swoją działalność.

Fabryka w Pilchowicach to przykład przedsiębiorstwa, które – dzięki innowacjom, inwestycjom i dbałości o jakość produkcji – przetrwało wiele dekad, dostosowując się do zmieniających warunków rynkowych. Przetrwanie trudnych okresów, takich jak powódź w 1897 r. czy wojny światowe, świadczy o determinacji jej założyciela oraz kolejnych pokoleń zarządców. Dzisiaj zakład ten stanowi ważny element dziedzictwa przemysłowego regionu.

31

Zbiory Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju, sygn. MD 372 T

Zbiory Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju, sygn. MD 372 T

Zbiory Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju, sygn. MD 378 T

Zbiory Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju, sygn. MD 371 T

Również na ziemi kłodzkiej wytwarzano piwne podstawki. Znana z takiej produkcji była fabryka tektury w Starej Bystrzycy (Alt Weistritz) powstała pod koniec XIX w. Początkowo działała jako oddział firmy Prause & Co., specjalizując się w produkcji ścieru brązowego, białego oraz tektury. Przełomowy moment w rozwoju zakładu nastąpił w 1924 r., kiedy, po modernizacjach przeprowadzonych przez nowego właściciela Franza Schneidera, fabryka zaczęła produkować właśnie podstawki pod kufle. Stały się one jej kluczowym asortymentem.

36

W latach 30. XX w. fabryka wielokrotnie zmieniła właścicieli. W 1929 r. przedsiębiorstwo przejął Karl Lenhart, a następnie, w 1936 r., Victor Wolf. Pod ich zarządem zakład osiągnął produkcję około 2 ton tektury dziennie. Była ona przetwarzana właśnie na popularne wówczas podstawki pod kufle do piwa. Fabryka zatrudniała ok. 21 pracowników, a nowoczesne maszyny do druku umożliwia-

ły produkcję wysokiej jakości podstawek. Wprowadzenie drukarek jednokolorowych oraz automatów do druku wielokolorowego pozwoliło na poszerzenie asortymentu i podniesienie standardów produkcji.

37

Po II wojnie światowej zakład został znacjonalizowany i włączony do Fabryki Papieru w Nowej Bystrzycy. Niestety, problemy techniczne oraz zmieniająca się sytuacja gospodarcza doprowadziły do szybkiego zakończenia działalności produkcyjnej. Choć maszyny do zadruku podstawek były sprawne, brak popytu oraz przestarzała infrastruktura spowodowały zamknięcie fabryki. Budynki pofabryczne zostały ostatecznie zaadaptowane na cele mieszkaniowe.

Fabryka w Starej Bystrzycy

Korzenie tradycji browarniczych ziemi kłodzkiej sięgają średniowiecza.

Na obszarze tym od dawna uprawiano chmiel i jęczmień, co tworzyło doskonałe warunki do rozwoju przemysłu piwowarskiego. Już w XIII w., wraz z rozwojem miast i osad, powstawały pierwsze browary, z których wiele było związanych z klasztorami. Zakony, szczególnie cystersi i benedyktyni, nie tylko produkowały piwo na własne potrzeby, ale również dostarczały je lokalnej ludności. Piwo było wówczas jednym z podstawowych napojów, często zdrowszą alternatywą dla wody pitnej.

W XVII i XVIII w. browarnictwo w regionie przeżywało okres dynamicznego rozwoju. W takich miastach jak Bystrzyca Kłodzka, Kłodzko czy Łądek-Zdrój działały liczne browary miejskie, dostarczające piwo zarówno miejscowej ludności, jak i odwiedzającym te rejony turystom. W tym okresie piwo stało się jednym z najpopularniejszych napojów, a regionalne wyroby służyły z wysokiej jakości i niepowtarzalnego smaku.

38

Jednym z najśłynniejszych browarów w regionie była fabryka piwa w Kłodzku, założona w XIX w. Zakład ten produkował szeroką gamę piw, które trafiały na rynek lokalny, ale także na tereny Śląska. Wraz z modernizacją technologii produkcji piwa w XX w. browary z Kłodzka zaczęły działać na większą skalę, by sprostać rosnącemu popytowi.

39

Po II wojnie światowej browarnictwo na ziemi kłodzkiej uległo zmianom, a wiele prywatnych browarów zostało znacjonalizowanych. Produkcja piwa była centralnie kontrolowana przez państwo, co nie sprzyjało rozwojowi lokalnych inicjatyw. Jednak tradycje piwowarskie przetrwały, a w regionie nadal funkcjonowały zakłady produkujące piwo o wysokiej jakości.

***Browar-
nictwo
na ziemi
kłodzkiej***

Browarnictwo w Dusznikach-Zdroju i Szczytnej ma długą tradycję.

W tych miejscowościach, podobnie jak w wielu innych ośrodkach dzisiejszego Dolnego Śląska, warzenie piwa odgrywało istotną rolę w życiu lokalnej społeczności.

W Dusznikach-Zdroju funkcjonował browar Brauerei zur Krone, założony już w XVIII w. Produkował on piwo na potrzeby zarówno mieszkańców, jak i kuracjuszy, którzy licznie odwiedzali uzdrowisko. Browar ten odgrywał ważną rolę w lokalnej gospodarce, a jego produkcja zaspokajała zapotrzebowanie na wysokiej jakości piwo w regionie. W XIX w., w czasach rozkwitu Dusznik-Zdroju jako popularnego kurortu, browar zwiększył swoją produkcję i stał się jednym z głównych dostawców piwa do miejscowych gospód oraz restauracji.

41

***Browar-
nictwo
dusznickie
i szczyt-
niańskie***

W Dusznikach-Zdroju działała również piwiarnia Reinerzer Brauhaus, której właścicielem był Viktor Koch. Znajdowała się ona na miejskim rynku w kamienicy nr 10.

Augustianie warzyli piwo w Szczytnej co najmniej od 1494 r., a w 1711 r. hrabia Christoph von Hartig wybudował tam browar. W 1854 r. rodzina Ossig zatrudniła bawarskiego piwowara, co sprawiło, że piwo zyskało sławę na Śląsku. Od 1888 r. browar rozwijała rodzina Franke pod nazwą Höllenthal Brauerei, osiągając w latach 20. XX w. produkcję 15 tys. hektolitrów rocznie.

43 Przy browarze działała karczma, serwująca m.in. Höllental-Pils i lager Mense Gold, oraz organizowane było słynne Święto Piwnic, przyciągające gości z regionu. Na tę okazję warzono mocne piwo Crato von Crafftheim, upamiętniające dawnego właściciela Szczytnej i zasłużonego lekarza Habsburgów.

Po II wojnie światowej, jak wiele innych zakładów na Dolnym Śląsku, browary te zostały zamknięte, a ich działalność zakończona. Mimo to ich dziedzictwo pozostaje ważnym elementem historii regionu, świadcząc o bogatej tradycji piwowarskiej tych ziem.

Podstawka z browaru w Bad Reinerz (Duszniki-Zdrój) | kolekcja Bogdana Pirgi

Podstawka z browaru w Ruckers | www.polska-org.pl, użytkownik rajzer

47

Od ponad trzech dziesięcioleci od-
radzają się w Polsce lokalne tradycje
browarnicze. **Browar rzemieślni-
czy „Korona Sudetów”, z siedzibą
w Starkowie k. Polanicy-Zdroju,
powstał z pasji do piwowarstwa
i więzi z ziemią kłodzką.**

Zaczął się od produkcji piwa na za-
sadach browaru kontraktowego, co
pozwoliło na wprowadzenie na ry-
nek unikatowego trunku, tworzo-
nego z myślą o charakterze i historii
regionu Sudetów.

Aktualnie browar dąży do stworze-
nia własnej przestrzeni warzelni-
czej, rozwijając jednocześnie ofertę
o nowe gatunki piw. Dostępne są
one w wybranych punktach, ale
planuje się sprzedaż w całym kraju,
by umożliwić odbiorcom poznanie
unikalnego smaku i tradycji piwo-
warskich Sudetów.

***Korona
Sudetów***

Bibliografia

- Kwiecień R., Czym jest tegeologia?,
kwartalnik „Piwowar” nr 21, 2016.
- Jaworski F., Biophilistka - (nie)piwna pasja.
Kolekcjonerstwo okiem socjologa,
kwartalnik „Piwowar” nr 41, 2022.
- Szymczyk M., Śląskie piarnictwo w okresie
industrializacji kapitalistycznej, Duszniki-Zdrój 2000.
- Szymczyk M., Polski przemysł papierniczy 1945-1989,
Duszniki-Zdrój 2007.
- Szymczyk M., Zarys dziejów przemysłu papierniczego
na ziemi kłodzkiej w latach 1945-1989 , „Rocznik Muzeum
Papiernictwa” , Duszniki-Zdrój 2020., t. 14.
- Szymczyk M., Zarys dziejów przemysłu
papierniczego na ziemi kłodzkiej w latach 1945-1989,
Duszniki-Zdrój, „Rocznik Muzeum Papiernictwa”,
Duszniki-Zdrój 2018, t. 15.
- Rum L., Ilustrowany leksykon piwa, Poznań 2008.

48

**Muzeum Papiernictwa dziękuje za pomoc
w przygotowaniu wystawy „Na zdrowie!”:**

Muzeum Ziemi Kłodzkiej

Muzeum Karkonoskiemu
w Jeleniej Górze

Magazynowi „Piwowar”

Browarowi Korona Sudetów

kolekcjonerowi Bogdanowi Pirdze

kolekcjonerowi Mateuszowi Gębickiemu

ISBN 978-83-60990-80-3